

**PROF. DR. OSMAN GÜNDÜZ İLE YRD. DOÇ. DR. TACETTİN ŞİMŞEK'İN
UYGULAMALI KONUŞMA EĞİTİMİ EL KİTABI ADLI ESERİ ÜZERİNE**

İzzet ŞEREF*

GÜNDÜZ, O. ve ŞİMŞEK, T. (2014). *Uygulamalı Konuşma Eğitimi El Kitabı*. Ankara: Grafiker Yayınları.

Konuşma kuramdan çok uygulamaya, pratiğe dayalı olarak gelişebilecek bir beceridir. Konuşma eğitimi alanında ortaya konulan eserler, okura rehber olmakla beraber ona geniş çerçevede uygulama imkânı da tanınmalıdır. Söz gelimi bir konuşma kusuru olarak görülen kekemelik ile ilgili birçok yerde gerekli olan bilgiye ulaşmak hiç de zor değildir. Ama bu kusuru giderme noktasında faydalanılabilecek uygulama örnekleriyle ilgili alanda bir kırsılık söz konusudur. Konuşma eğitimi ile ilgili hâlihazırda yapılan çalışmalara bakıldığında, genelde teorik bilgilerin üzerine yoğunlaşıldığı görülmektedir. Oysa kuramdan çok pratiğe dayanması gereken konuşma eğitimi ile ilgili eserler; konuşma kusurlarını giderme, konuşma becerisini geliştirme, kelimelerin doğru seslendirilmesi gibi konularda hedef kitleye zengin alıştırmalar örnekleri sunulmalıdır. Osman Gündüz ve Tacettin Şimşek'in birlikte alana kazandırdıkları *Uygulamalı Konuşma Eğitimi El Kitabı* adlı eserin ilk bakışta dikkati çeken yönü konuşma alıştırmalarına sıkça yer vermiş olması, konuşma eğitimi alanında sorun odaklı uygulamalarla oluşturulmuş bir eser olmasıdır.

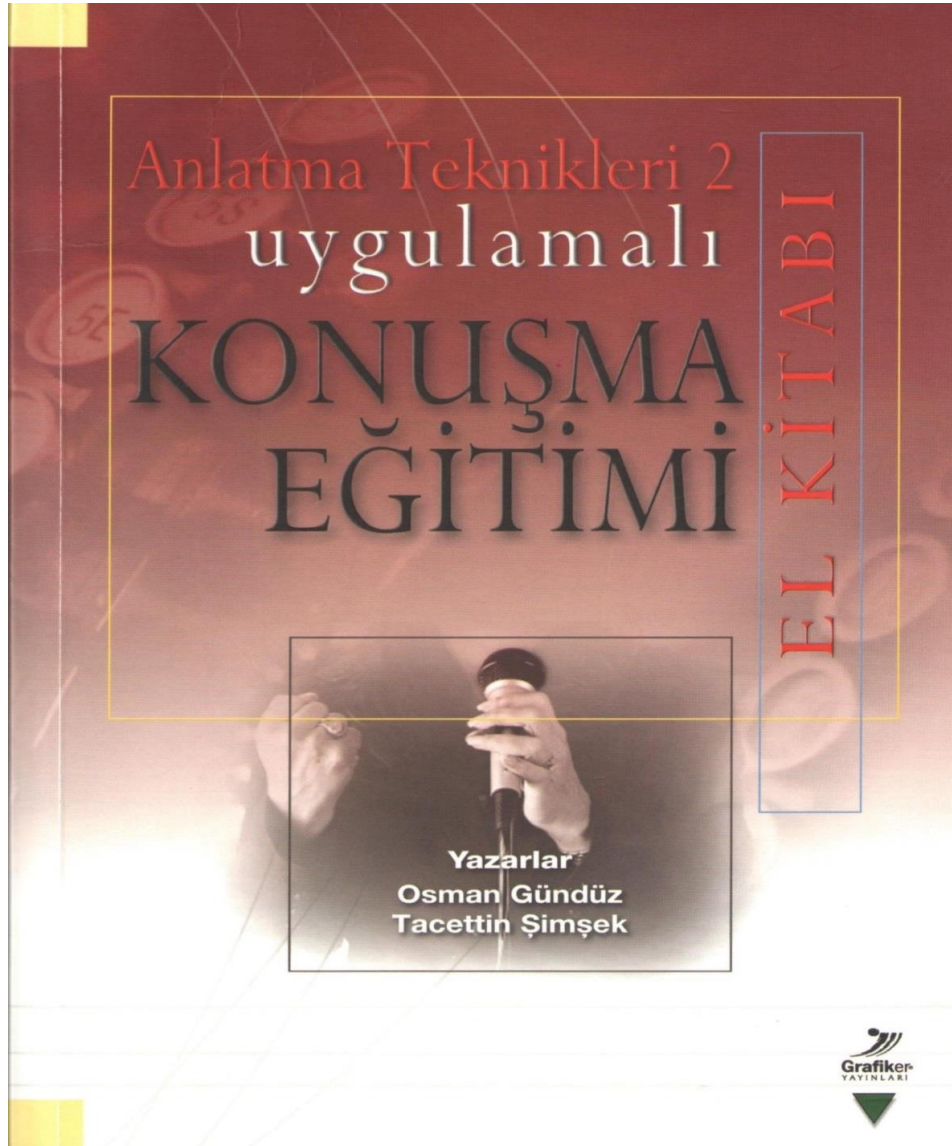
Uygulamalı Konuşma Eğitimi El Kitabı adlı eser şu yedi ana bölümden oluşmaktadır: Konuşma Eğitimine Giriş (s. 15-179), Türkçeyi Doğru Kullanmak (s. 179-245), Topluluk Karşısında Konuşma (s. 245-325), Konuşma Eğitimi Yöntem ve Teknikleri (s. 325-333), Konuşma Eğitiminin Programlardaki Yeri (s. 333-363), Konuşma Eğitiminde Ölçme ve Değerlendirme (s. 363-385), Ekler (s. 385-396).

Ön sözde eserin yazılış amacının ne olduğu, hangi sorunları temele aldığı ve hedef kitlesi ile ilgili Gündüz ve Şimşek'in ifadeleri en temel noktalara işaret etmesi açısından önemlidir. Bahsi edilen ifadeler genel olarak değerlendirildiğinde eserin içeriğinin teorinin yanında büyük oranda konuşma uygulamaları üzerine kurulu olduğu, aynı zamanda tüm kademelerdeki eğitim kurumlarına seslenmekle birlikte, özellikle eğitim fakültelerinin Türkçe Eğitimi bölümlerinde okutulan Konuşma Eğitimi dersleri için hazırlandığından söz edildiği anlaşılmaktadır.

---

* Arş. Gör.; Atatürk Üniversitesi, Kâzım Karabekir Eğitim Fak. Türkçe Eğitimi Bölümü, izzet.seref@windowslive.com.

Eserin *Konuşma Eğitime Giriş* (s. 15-179) adlı ilk bölümünde, bir iletişim aracı olarak konuşma, Türkçenin sesleri, ses özellikleri, diksiyon, konuşmada başarılı olmak için doğru nefes almanın yolları, telaffuz/söyleyiş ve seslendirme çalışmaları, boğumlama kusurları, konuşma esnasındaki heyecanın nelerden kaynaklandığı ve nasıl önleneceği, konuşmada beden dilinden yararlanma gibi ilgili bölümün hem teorik altyapısı oluşturulmuş, hem de birtakım konuşma uygulamalarına yer verilmiştir. Aynı zamanda eserin temel amacı doğrultusunda konuşmada yaşanan bazı sorunlara teorik olarak çözüm önerileri sunulurken uygulamaya dayalı çalışmalara da yer verilmiştir. Diğer yandan eserin bu bölümünde bir sözlü iletişim aracı olarak konuşmanın her yönü üzerinde durulmuş ve hayatın farklı anlarındaki etkisi tartışılmış, bir milletin sözlü kültür ve edebiyat dairesi içinde zengin ve donanımlı eserler verebilmesi için konuşma becerisinin her yanıyla önemsenmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Eserin Ön Kapak Görüntüsü

Eserin ilk bölümünde öne çıkan bir başka durum ise Gündüz ve Şimşek'in, konuşma becerisini geliştirmede kullanılabilecek yöntem ve tekniklere dikkat çekmiş olmalarıdır. Bu alt bölümde sınıf içinde uygulanabilecek konuşma çalışmaları (Söz gelişi adres sorma, sokakta, toplantıda, toplu yerlerde, tartışmalarda, karşılaşmalarda yapılacak konuşmalar), ünlülerle ilgili özgün diksiyon alıştırmaları [Mesela a (kısa) ünlüsüyle ilgili: *Adalardan adalara adanan Adanalı Ahmet Adapazarı'ndaki araçlardan altı kamyon arpa almış...* (s. 112)], ünsüzlerle ilgili özgün diksiyon alıştırmaları [Örneğin b ünsüzüyle ilgili: *Babam bebeğe bez bulma bahanesiyle Bayburt'a gitmiş.* (s. 113)], k(â) ve g(â) heceleriyle ilgili tekerleme söyleme [Söz gelimi: *Hakkârili Nigâr, Kâhtalı Kâmil'le Emirgân'da nikâhlandı.* (s. 114)], anonim tekerlemeler söyleme gibi yöntem ve tekniklerle konuşma becerisini geliştirmede özgün uygulama çalışmaları sunmaktadır.

Kitabın ikinci bölümü, yukarıda da ifade edildiği gibi *Türkçeyi Doğru Kullanmak*'tır (s. 179-245). Gündüz ve Şimşek, bu bölümü Türkçenin Doğru Söylenişinde Önemli Olan Hususlar ve Telaffuz/Söyleyiş/Seslendirme şeklinde iki alt başlık hâlinde ele almışlar. Birinci alt bölümde; doğru imla, doğru vurgu, doğru tonlama, duraklama, ulama gibi Türkçenin doğru söylenişiyle ilgili önemli olan hususlar üzerinde durulmuştur. İkinci alt bölümde ise seslendirme çalışmalarının nerede ve nasıl yapılacağı ile ilgili önemli ve özgün tavsiyelerde bulunulmuş, konuşma yanlışlarının nelerden/kimlerden kaynaklandığı ile ilgili tespitler yapılmış ve yaygın olarak yapılan konuşma yanlışları belirlenmiş, söz konusu yanlışlar başlıklar hâlinde tasnif edilerek sunulmuştur.

Yine ikinci bölümde en yaygın konuşma yanlışları alt başlığında ifade edilen *Çıkakların yakınlığı bakımından birbirine karıştırılan sözcükler* [Adem, Âdem (s. 229)], *yer değiştirme (methathese) yoluyla yapılan yanlış kullanımlar* [Kirpi yerine kipri (s. 232)], *başta ünsüz türetilmesi yoluyla yapılan yanlış kullanımlar* [Ayva yerine hayva (s. 233)], *semantik açıdan bazı yanlış kullanım örnekleri* gibi tespitler dikkat çekici ve özgün olma özelliği göstermektedir. Gündüz ve Şimşek, bu bölümde özetle iyi bir konuşmanın gerçekleşmemesinin sebepleri üzerinde durmuşlar. Yani daha çok sorun odaklı düşünülmüş ve soruna sebep olan durumlar sınıflandırılmıştır.

Eserin üçüncü bölümü olan *Topluluk Karşısında Konuşma* (s. 245-325) adını taşıyan bölümde yazarlar; hem topluluk karşısında konuşmaya çıkmadan önce yapılması gerekenler hem metin hazırlarken dikkat edilecek hususlar hem de konuşma esnasında konuşmayı etkili kılmak için göz önünde bulundurulacak unsurlar üzerinde durmuşlar, iyi bir konuşmacıda bulunması gereken özellikleri sıralamışlar, niteliklerine göre konuşmaları ayrıntılı olarak açıklamışlar ve hazırlıklı-hazırlıksız yapılan konuşma çeşitlerini kapsamlı bir çerçevede ele

almışlardır. Ayrıca özel günlerde yapılacak olan konuşmaların nasıl hazırlanacağı, konuya nasıl giriş yapılacağı, konunun açılımının nasıl gerçekleştirileceği, konuya nasıl son verileceği ile ilgili hususlar sıralanmış ve ortaya konulan kıstaslar doğrultusunda örnek bir konuşma planı verilmiştir.

Çalışmanın üçüncü bölümünde uygulama anlamında dikkat çeken en önemli nokta, topluluk karşısında konuşma becerisini geliştirme amacıyla düzenlenen etkinliklerdir. Bu bölümde geliştirilen hazırlıksız/bireysel konuşma, bir öykü/olay/fıkra anlatma, tartışmalı konuşma, drammatizasyon/canlandırma, sesli okuma, metin okuma, şiir okuma gibi etkinlikler hem Türkçe ve sınıf öğretmen adaylarına konuşma becerisinin nasıl geliştirileceği ile ilgili bilgiler sunabilir hem de bu alanda sorun yaşayan ilgili öğretmenlere rehberlik edebilir niteliktedir.

Kitabın dördüncü bölümü *Konuşma Eğitimi Yöntem ve Teknikleri*'dir (s. 325-333). Bu bölümde konuşma eğitimi yöntemleri, Türkçe Öğretim Programı'ndaki amaç ve kazanımlar da dikkate alınarak açıklanmış ve söz konusu yöntemlerin Türkçe derslerinde uygulanışı hakkında bilgiler verilmiştir. İlgili açıklamalar yapılırken temele okullarda uygulanan konuşma derslerinin alındığını söylemek gerekir. Yani burada hedef, konuşma yöntemlerinin ilk ve ortaokullarda uygulanabilirliğini teorik açıdan temellendirmektir.

Eserin, *Konuşma Eğitiminin Programlardaki Yeri* (s. 333-363) adlı beşinci bölümünde konuşma becerisiyle ilgili Türkçe Öğretim Programı'ndaki genel amaç ve kazanımlara yer verilmiş, konuşmayla ilgili programdaki tanımlara değinilmiş, programda konuşma becerisinin geliştirilmesi ile ilgili yapılacak uygulamalar anlatılmıştır. Gündüz ve Şimşek, genel amaç ve kazanımlardan sonra, özel anlamdaki amaç ve kazanımlar doğrultusunda program dâhilinde oluşturulmuş konuşma kuralları ile ilgili uygulamaları (*Günün sözü/haftanın sözü, Yerine geçme, Bizim ustanın mutfağından "Bizimkiler", Canlandırma, Arkası yarın, Resimlerle efsane, Duygulu ifadeler, Gören ben-oylayan ben*, gibi) tüm boyutlarıyla birtakım özgün eklemeler de yaparak aktarmışlardır. İlgili bölümün devamında yazarlar, konuşmada başarı sağlamanın temelini belleğin güçlü olmasına dayandırarak belleği geliştirmenin yollarından bahsetmişler ve bu konuda yine programdan da faydalanarak uygulama örnekleri sunmuşlar.

Konuşma Eğitiminde Ölçme ve Değerlendirme (s. 363-385) adlı bölüm kitabın altıncı bölümünü oluşturmaktadır. Gündüz ve Şimşek, bu bölümde beşinci bölümde olduğu gibi öncelikle Türkçe Öğretim Programı'ndaki ölçme ve değerlendirme ile ilgili genel amaçlardan söz etmişler, daha sonra Türkçe dersinde ölçme ve değerlendirme sürecini farklı yönleriyle ele almışlardır. Türkçe dersinde ölçme ve değerlendirmeden söz edilirken, modern yaklaşımlar temele alınmış ve bu yaklaşımlar çerçevesinde konuşma etkinliklerinin nasıl ve hangi araçlarla

değerlendirilebileceği hakkında bilgiler sunulmuştur. Son olarak ise ölçme ve değerlendirme araç ve yöntemlerine değinilmiş, ilgili araç ve yöntemlerin hem uygulama süreci içerisinde hem de süreç sonucunda ne şekilde kullanılması gerektiği ile ilgili öğretmenlere/öğretim elemanlarına geniş çerçevede öneriler sunulmuştur.

Kitabın son bölümü olan yedinci bölüm ise *Ekler*'dir (s. 385-396). Bu bölümde yazarlar, bazı form ve ölçeklere (*Münazara/tartışma jüri değerlendirme formu, Konuşma becerisini değerlendirme formu, Türkçe dersine yönelik tutum ölçeği, Dereceli puanlama anahtarı, Proje değerlendirme formu, Akran değerlendirme formu*, gibi) yer vermişler.

Son söz olarak, Osman Gündüz ve Tacettin Şimşek tarafından kaleme alınan *Uygulamalı Konuşma Eğitimi El Kitabı*, gerek teorik bilgilerle sınırlı olmaması, gerek ses boğumlamalarını ortaya çıkarmaya uygun ve hitabet tonunda düzenlenmiş oyun metinleriyle, gerekse el kitabı şeklinde hazırlanmış bir ders kitabı olarak öğrencilerin ilgi ve merakları doğrultusunda hazırlanmış uygulamalara ağırlık vermiş olması sebebiyle önemli bir eser olma hüviyetine sahiptir. Bu eseri konuşma eğitimi alanına kazandıran Osman Gündüz ve Tacettin Şimşek'e teşekkür ediyoruz.